

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Суми, 23 листопада 2017 року)

Суми
Сумський державний університет
2017

<http://molod.sm.gov.ua/index.php/uk/konkurs-proektiv/698-zvit-shchodo-provedennya-konkursu-proektiv-2015-roku>.

УДК 332.12:336.14

Петрушенко Юрій Миколайович,

д.е.н., доцент

Пономаренко Оксана Сергіївна,

аспірант,

Сумський державний університет, м. Суми

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Одним із ключових завдань влади на сучасному етапі є реформування місцевого самоврядування, а також системи територіальної організації влади. Відповідно до «Стратегії сталого розвитку «Україна -2020», метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні [5].

Урядом України була затверджена Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні та План заходів з її реалізації. В рамках їх реалізації, зокрема, було внесено зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України, прийнято Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

За період 2015-2017 рр. в Україні було створено 665 об'єднаних територіальних громад (далі за текстом ОТГ). Нові громади отримали ряд власних та делегованих повноважень, серед яких: залучення інвестицій та

розвиток підприємництва, планування розвитку, управління земельними ресурсами, розвиток міської інфраструктури, утримання та будівництво доріг, організація роботи громадського транспорту, благоустрій, надання житлово-комунальних послуг, пожежна охорона, громадська безпека, а також дошкільна та середня освіта, соціальна допомога, первинна медична допомога, культура та спорт, надання адміністративних послуг, тощо[2].

Важливо розуміти, за рахунок яких джерел фінансування нові територіальні громади будуть виконувати поставлені перед ними завдання та забезпечувати соціально-економічних розвиток відповідних територій.

Зміни до Бюджетного кодексу стали ключовим поштовхом для територіальних громад до об'єднання, оскільки у разі об'єднання вони наділяються ресурсами та повноваженнями як у міст обласного значення. За результатами фінансової децентралізації, частка місцевих бюджетів (з трансферами) у зведеному бюджеті України росла з 45,6% у 2015р. до 49,3% у 2017 р. [3].

Розглянемо особливості формування бюджетів ОТГ:

1. Встановлено прями міжбюджетні відносини бюджетів ОТГ з державним бюджетом. Це означає, що законом про державний бюджет на плановий рік затверджуються обсяги міжбюджетних трансфертів. Це може бути базова дотація, медична субвенція, освітня субвенція, інші субвенції та дотації, якщо є підстави для надання та отримання таких міжбюджетних трансфертів. Зазначена новація стосується бюджетів лише тих громад, що об'єдналися [4].

2. Важливою особливістю стало те, що тепер до бюджетів ОТГ зараховується 60% податку на доходи фізичних осіб. Раніше цей податок надходив до районного бюджету.

3. Слід також зауважити, що за рахунок бюджетів ОТГ, крім видатків на здійснення самоврядних повноважень, тепер будуть фінансуватися видатки, що делегуються їм державою на виконання. Перш за все це видатки на утримання закладів охорони здоров'я, освіти, культури, фізичної культури та спорту, соціального захисту та соціального забезпечення [4].

Запорукою успіху реформи децентралізації є здатність територіальних громад самостійно, за рахунок власних ресурсів вирішувати питання місцевого розвитку. Основними доходними джерелами бюджетів ОТГ є наступні податки: 60 % податку на доходи фізичних осіб; єдиний податок; акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів (ставка податку встановлюється на рівні 5%); податок на нерухоме майно; плата за землю [3].

Власні доходи місцевих бюджетів за період з 2014 р. до 2016 р. зросли на 78 млрд. грн. Для порівняння зазначимо, що за 2014р. цей показник складав 68,6 млрд. грн., а за 10 місяців 2017 р. - 154,7 млрд. грн., що свідчить про суттєве зростання власних доходів ОТГ.

Ключовим питанням щодо стимулювання створення та розвитку об'єднаних територіальних громад є також державна фінансування.

Державна фінансова підтримка здійснюється у вигляді субвенцій з державного бюджету та наданні коштів з державного фонду регіонального розвитку. Ресурси державного фонду регіонального розвитку направляються на виконання інвестиційних програм та проектів регіонального розвитку (у тому числі проектів добровільного об'єднання територіальних громад і співробітництва), що мають своєю метою створення інфраструктури індустріальних та інноваційних парків, розвиток регіонів, спортивної інфраструктури, і

відповідають пріоритетам, що окреслені у Державній стратегії регіонального розвитку й відповідних стратегіях розвитку регіонів [1].

Державна підтримка на розвиток територіальних громад зростає у 30 разів, так у 2014 р. державна фінансова підтримка становила 0,5 млрд. грн., а в 2017 р. – 14,9 млрд. грн. [3]. Структуру державної фінансової підтримки в 2017 р. наведена в рис. 1.

Рисунок 1 – Структура державного фінансування на розвиток територіальних громад у 2017, %

Серед інших джерел фінансування, що можуть використовувати ОТГ для забезпечення своєї діяльності є місцеві та внутрішні запозичення до бюджетів ОТГ, в тому числі шляхом отримання кредитів (позик) від міжнародних фінансових організацій, а також надходження в рамках програм допомоги і грантів міжнародних фінансових організацій та Європейського Союзу [4].

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що основними джерелами фінансування діяльності ОТГ виступають доходи, що закріплені бюджетним кодексом за бюджетами ОТГ та міжбюджетні трансферти з державного бюджету (базова дотація, медична та освітня субвенції,

інші дотації та субвенції). Також, на нашу думку для успішного виконання завдань розвитку територій, об'єднанням територіальним громадам слід також використовувати альтернативні форми залучення фінансових ресурсів, ними можуть стати залучення коштів міжнародних донорів та населення.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: [Електронний ресурс].- Режим доступу zakon.rada.gov.ua/go/2456-17.
2. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні від 1.04.2014 [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#n8>.
3. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://decentralization.gov.ua/about>.
4. Овчаренко Т. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД [Електронний ресурс] / Т. Овчаренко, А. Бочі, В. Поворозник // Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД). – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/t_ormuva_nya_vikon_budjet_final.pdf.
5. Стратегія сталого розвитку “Україна-2020” від 12 січня 2015 р. [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>.